

feiten en meningen uit de media- wereld

RIK ADRIAENS

EN

WIM VAN DER BIESEN

De partijraad van de PVV keurde op 22 november de 'STUDIENOTA INZAKE HET MEDIABELEID' goed.

De Partij voor Vrijheid en Vooruitgang eist dat dringend werk wordt gemaakt van het in de regeringsverklaring gestelde doorbreken van het BRT-monopolie. De discussie rond deze problematiek dient zonder dralen aangepakt te worden zowel op nationaal als gewestelijk vlak. Tevens pleit de PVV voor de snelle oprichting van een 'Hoge Raad voor het Mediabeleid'.

De PVV wil in de gestelde optiek van vrijheid en pluriformiteit een dubbel omroepbestel. Enerzijds een hervormde ETHER-OMROEP met een opsplitsing van de netten tussen BRT en de zendgemachtigde verenigingen; anderzijds een verregaande ontsluiting van de KABELOMROEP zodat ook onafhankelijke private groepen (waaraan ook de geschreven pers kan participeren) hun produkties aan de man kunnen brengen. Wat financiering aangaat dient de publieke omroep betaald te worden met gemeenschapsgelden. De private kabelomroep moet zelf in zijn inkomsten voorzien en kan daartoe naast abonnementsgelden, handelsreclame aanwenden.

Zowel BRT als zendgemachtigden zijn via hun raad van beheer vertegenwoordigd in het bestuur van de Vlaamse etheromroep. Een technische dienst levert personeel en materieel aan beide producenten. De zendgemachtigde verenigingen, die via de etheromroep en de drie bestaande radionetten totaalprogramma's kunnen maken, moeten volgens de PVV onafhankelijk zijn van BRT en politieke partijen. Ook de grote vrije radio's moeten via de middengolf kunnen uitzenden en kunnen (net als de 'kleintjes' overigens) reclame voeren.

Als eerste criterium voor erkenning, subsidiëring en toekenning van zendtijd wordt de sterkte in de Vlaamse Raad van de ideologische en filosofische strekking die de zendgemachtigde vereniging steunt, genomen. In een tweede fase wordt rekening gehouden met de kijkdichtheid.

Op het kabelnet moeten alle wettelijke belemmeringen weggewerkt worden om zoveel mogelijk groepen toe te laten tot alle vormen van mediacommunicatie. Tenslotte pleit de PVV voor de uitbouw van de nieuwe mediatechnieken (coax- en glasvezelkabel, videotekst ...) zodat België zijn achterstand ter zake zou kunnen goedmaken. Het gebruik en de uitbouw van deze nieuwe mogelijkheden mag in geen geval door de overheid beperkt worden. De geschreven pers moet van haar defensieve houding afstapen en deelnemen aan de exploitatie ervan.

Nadat PVV en SP hun inzichten m.b.t. het in Vlaanderen te voeren mediabeleid toelichtten en ook de CVP-jongeren daags voordien hun standpunten openbaar maakten, verzamelde de CVP op nationaal niveau media-experten, partijbonzen en andere geïnteresseerden om op een OPEN PARTIJDAG in de Singel te Antwerpen te debatteren over een noodzakelijk geworden coherent MEDIABELEID.

De dagorde van deze 4de december 1982 bestond uit twee uiteenzettingen die als gespreksbasis moesten dienen voor de zogenaamde sectievergaderingen.

De heer J. Flerackers behandelde in zijn uiteenzetting het toekomstig mediabeleid vanuit een christelijk-personalistische visie op de media, terwijl prof. dr. G. Fauconnier eerder vanuit het communicatiewetenschappelijk onderzoek een aantal algemene en concrete vragen formuleerde die beantwoord moeten worden, wil men komen tot een allesomvattend mediabeleid.

In de namiddag waren er een aantal sectievergaderingen voorzien waarin volgende discussiethema's aan bod kwamen:

- Technologische evolutie van de nieuwe media en maatschappelijke gevolgen. De derde media-revolutie.
- Toekomstige verhouding en evenwicht tussen geschreven en elektronische media.
- Toekomst en taak van de openbare omroep.
- Toekomst en taak van niet-openbare omroep en televisie.

In de plenumvergadering werd er vervolgens verslag uitgebracht over de besprekingen in de diverse secties, waarna CVP-voorzitter F. Swaelen enkele bakens wenste uit te zetten met het oog op het te voeren mediabeleid.

Opmerkelijk in zijn slottoespraak waren zijn kordate afwijzing van een nederlands-talige RTL-zender, die volgens hem 'een onaanvaardbare hypotheek' zou leggen op het mediabeleid van de onmiddellijke toekomst, zijn pleidooi voor de uitbreiding van financiële middelen voor de derden en zijn uitlatingen aan het adres van een aantal leden van de Raad van Beheer van de BRT die de zogenaamde 'zending' van de journalisten ondersteunen.

Swaelen hekelde bovendien een aantal 'gauchistische' kringetjes die volgens hem 'de mond vol hebben over verdraagzaamheid van de anderen, maar die zelf blijf geven van de grootste intolerantie'. Met deze slottoespraak werd de informa-

tieve ronde beëindigd en berust nu bij de partijraad de moeilijke opdracht vaak zeer uiteenlopende visies te lijmen tot een mediatelevisie dat aangepast is aan de noden van de toekomst.

Sinds 2 november 1982 heeft GROOT-BRITANNIË een vierde televisie-zender in de ether. Naast BBC 1, BBC 2 en ITV komt er nu een nieuw commercieel station CHANNEL FOUR. Gefinancierd door dezelfde veertien commerciële stations die ITV op de buis houden, heeft Channel Four niettemin een eigen profiel. Met dagelijkse nieuwsshow's van 1 uur, herhalings van klassieke TV-series en programma's voor minderheden zoals Aziaten en zwarte inwoners, dient het een gulden middenweg te zijn tussen populaire en meer informatieve programma's en het bewijs te vormen van een geslaagd huwelijk tussen commerce en kwaliteit. Opmerkelijk aan Channel Four is het feit dat men zelf geen programma's maakt maar alles aankoopt, voor een groot deel bij onafhankelijke produktiemaatschappijen. Vóór de start waren er nogal levendige disputen omtrent de betaling van acteurs voor commercial-werk. Channel Four hoopt binnen de drie jaar 10 % van de Britse kijkers voor zich te winnen.

In het vooruitzicht van het nieuwe jaar onderging de BRT haar jaarlijkse FACELIFT. Wegens gebrek aan zaad in het bakje werden bij de televisie hoofdzakelijk de wallen weggewerkt in de Diensten Sport en Cultuur. Er is een apart sportprogramma op zaterdag en een totaal-show op het tweede net de maandagavond. Wat het departement Cultuur betreft, verschijnt er drie maal per week, aansluitend op het eerste journaal een actualiteitenrubriek «Kunstzaken» op het scherm, en legt men de late kijkers in bed met een gedicht of muziekfragment in «Coda». De andere Diensten boren minder nieuwe vaten aan.

Ook de radiouitzendingen ondergaan veranderingen: BRT 2 blijft in de ether tot 2 uur 's nachts om met de vrije radio's de strijd aan te binden. Vanaf 1 april start Studio Brussel, telkens van 7 tot 10 u. 's ochtends en van 16 tot 19 u. 's avonds met specifieke uitzendingen voor de vlaamstalige Brusselaars en de pendelaars. De verschillende gewestelijke omroepen tenslot-

te hebben het stof buitengeveegd en proberen enkele nieuwe borstels.

De NEDERLANDSE PERS is zwaar ZIEK. Na de crisis in het begin van de jaren '70, die het verlies van verscheidene gerenommeerde kranten (waaronder De Tijd) met zich meebracht, zitten de dagbladen opnieuw in een dal zonder de bodem ervan te kunnen zien. Van de 23 dagbladbedrijven zouden er 20 zijn die in of vlakbij de rode cijfers zitten. Als grootste oorzaken vernoemt men: het sterk dalend advertentieaanbod (tot 20 % tijdens de laatste 2 jaar), inzonderheid in de personeelsadvertenties, en de — zij het lichte — daling van de oplagen. De overheid voert een perspolitiek van geven en nemen. Slechts schoorvoetend werd een prijsverhoging op advertenties en abonnementen gedoogd. De verliesgevendende dagbladen kunnen ook rekenen op rechtstreekse overheidssteun, uit de pot van de STER-reclame. Voorwaarden voor de landelijke dagbladen: geen 25 % van de oplage in een bepaald verspreidingsgebied bereiken, maximaal drie jaar en ten hoogste à rato van 75 % van het geleden verlies. Ondertussen koestert het kabinet Lubbers echter vage, doch door de kranten met bange ogen bekeken plannen om de zendtijd van TV-reclame uit te breiden en ook reclame toe te staan op lokale televisienetten. De weekbladpers gaat het ook niet voor de wind. De Haagse Post heeft een lening gevraagd van 400.000 gulden om de rente op haar vroegere leningen af te betalen. De heersende evolutie: slechte economie, dalende oplagecijfers en verminderde advertentie-inkomsten hebben voor het eerst in de geschiedenis van het Algemeen Nederlands Persbureau de crisis binnenshuis voelbaar gemaakt: ANP zal 16 arbeidsplaatsen moeten opheffen.

DALLAS blijft de gemoederen teisteren. Niet alleen in het wetenschappelijk domein van de persuasieve communicatie waar de voor- en tegenstanders van de imitatie-theorie honkvast op de eigen stellingen blijven zitten. In Duitsland bereikte Dallas het politieke forum. Met verkiezingen in het vooruitzicht opteerde SPD bondsdaglid Wallow voor een Dallas-verbod op de WEST-DUITSE TELEVISIE. Hij kreeg in zijn kruistocht ten bate van de Duitse moraal de steun van president Carstens. Commentaar van de politicus: «Dallas leert het publiek corrupt

en egoïstisch te zijn», «Het geeft een slecht voorbeeld aan de Duitsers en vooral aan de jongeren». Het meest plastisch waren zijn woorden: «Deze oneindige serie met haar steriele, mechanische, onderling verwisselbare figuren van plastic is als mentale kauwgom — heeft men er eenmaal op gezogen dan is alle smaak eraf.»

In Denemarken daarentegen blijkt men de smaak nog maar net te pakken te hebben. Daar ontstond tumult in de publieke opinie na het plotse afbreken van de serie waardoor iedere Deen met de levensvraag bleef zitten welk lijk er wel in het zwembad van de Ewings mocht gelegen hebben.

Met de beslissing van de Vlaamse deelregering 'onverwijld alle nodige maatregelen te nemen om te beletten dat RTL-Internationaal en RTL-Nederlands op de kabelnetten zou komen' werden de RTL-PLANNEN om Vlaanderen met Nederlandstalige commerciële televisie te overspoelen, de grond ingeboord. RTL houdt wel nog verschillende mediaplannen in petto en blijft de Vlaamse markt met argusogen volgen. De op 1 november benoemde hoofdredacteur van RTL-Vlaams Marc Van Impe werd inmiddels ontslagen. Als officiële reden werd opgegeven dat Van Impe 'te verregaande uitspraken' heeft gedaan in een interview aan het satirisch weekblad 'De Zwijger' en RTL zich bezwaarlijk achter diens krasse gezegden over vooraanstaande politici, de BRT en de journalisten in het algemeen kon scharen.

Bij de RAAD VAN NIET-OPENBARE RADIO'S kwamen zo'n 750 aanvragen tot erkenning binnen voor de uiterste datum van 15 november. Die 750 formulieren zullen de raad in elk geval maanden zoethouden. Vandaar dat minister Poma niet verwacht vóór half 1983 de eerste erkenningen te kunnen uitreiken. Pas na deze erkenning kan de minister van PTT na technische controle van de aanvragers de voorlopige zendmachtiging toekennen.

Voor de rest bleef het relatief kalm in de vrije ether. Van een door 'Le Soir' gelanceerd bericht als zou een grote Vlaamse vrije radio 'Radio Maeva' op de middengolf in heel het land gaan uitzenden, kwam niets in huis.

Blijkens een telefoonenquête van 'La Libre Belgique' in het Brusselse zou de RTBF met

29,8 % van de luisteraars de meest beluisterde zender blijven. Het RTBF-station Canal 21 haalt gemiddeld 10,2 %. Voor de vrije zenders is dat in volgorde Satellite (8,2 %), Contact (7,2 %), Kontakt (2,7 %), Radio Maelva (2,2 %) en Radio Seven (1,5 %). Het tweetalige FM-Bruxelles haalt precies 2 %. De RTBF bleek de verpletterende heerser in de ether te zijn tussen zes en negen uur 's morgens, wanneer de luisteraar nieuws en service-informatie nodig heeft. Naarmate de dag vordert stijgt het aandeel van de vrije zenders in de luisterdichtheid. De onderzoekers zien het succes van vrije radiostations in Brussel vooral in lokaal nieuws en lokale reclame.

1982 was wel een bijzonder zwart jaar in de FILMWERELD. Op 4 november overleed JACQUES TATI, één van de weinig echte groten uit de Franse filmwereld. Hij was de schepper van de unieke monsieur Hulot, een meesterlijk-komisch personage uit zijn films 'Les vacances de monsieur Hulot', 'Mon Oncle', 'Playtime' en 'Trafic'. Tati stond bekend als een nauwgezet filmkunstenaar die zich erg bekommerde om de toekomst van de film en jonge cineasten het vak wilde leren. Dit idealisme bracht zijn produktiemaatschappij tot het bankroet zodat hij zijn filmplannen nooit financieel hard kon maken.

Een ander onvergetelijk komiek MARTY FELDMAN stierf op 49-jarige leeftijd in Mexico (waar hij aan een film 'Yellowbeard' werkte). In zijn jeugd werkte de Brit als circusgast, toneelspeler, jazz-musicus en auteur van komische stukken. Met de successerie 'Marty' trad hij voor goed naar voor als komiek en werd een merknaam voor dolle Britse humor. In de Amerikaanse filmwereld maakte Feldman zijn debuut in Mel Brooks' «Young Frankenstein». De jongste jaren werkte hij vooral in Amerika als schrijver, regisseur en acteur. Het feit dat hij uitzonderlijk scheel keek, zijn clownesk gedrag en zijn vermogen brutaal te zijn zonder ergernis te wekken, maakten dat critici de excentrieke komiek wel eens met Buster Keaton, Chaplin en W.C. Fields vergeleken.

Nieuws uit de VIDEOMARKT komt hoofdzakelijk uit Frankrijk. De geplande fusie tussen de Franse elektronica-reus THOMSON en het West-Duitse GRUNDIG is vooral de Japanse elektronica-bonzen in het verkeer-

de keelgat geschoten. Daarbij besliste de Franse regering de invoer van Japanse produkten in te toemen. De invoer van Japanse videorecorders moet voortaan via het kleine douanekantoor van Poitiers gebeuren. Die inkleding zorgt voor zoveel tijdverlies dat bijna geen apparatuur meer verkocht wordt op de Franse markt. Japan protesteerde tegen deze protectionistische maatregel en kreeg alvast de Europese Commissie achter zich. De Franse overheid blijft echter het been stijf houden.

Terwijl in Groot-Brittannië het HUNT-RAPPORT over de verkabeling verscheen dat een open commerciële uitbouw voorstaat, in Nederland kabelexperimenten startten en de CDU-regering in West-Duitsland de geplande nationale bekabeling als dé werkgelegenheidsschepper bij uitstek poneerde, bleef het ook in ons land niet stil. De kabelmaatschappijen gingen met de filmbusiness aan tafel zitten om de delicate auteursrechtenkwestie te bespreken. Ook de BBC blijkt eisen te stellen. Samen met de geplande BTW-verhoging en de vraag naar een programma-akkoord over de prijs van het kabelabonnement, kunnen deze feiten wel tot een prijsverhoging van zo'n 30 % leiden.

Hoewel de wet zulks verbiedt bracht de Oostendse kabelmaatschappij TVO de Sovjetrussische televisiezender Moskou 1, uitgezonden via de satelliet GORIZONT, in de huiskamer. Het experiment werd gestopt. Begin januari startte de Mechelse kabelmaatschappij met een experiment met abonneetelevisie gericht op specifieke doelgroepen. Zij zijn van plan door te gaan tot de wetgever ingrijpt.

Volgens het BRT-kijkonderzoek is de interesse van de Vlaamse TV-kijkers voor de BRT-programma's begin 1982 gestegen ten nadele van — vooral — Nederland. Tijdens het eerste kwartaal van 1982 besteedden de Vlamingen 62,6 % van hun kijktijd aan de BRT, 21 % aan de beide Nederlandse zenders, 3,80 % aan RTBF, 3,6 % aan RTL, eveneens 3,6 % aan de Franse zenders en 4,60 % aan de drie Duitse zenders. DE GEMIDDELDE KIJKDICHTHEID voor de BRT bedroeg tijdens dezelfde periode: 32,6 % voor het eerste net en 4,5 % voor het tweede net. In Nederland bedraagt de kijkdicht-

heid van de beide Nederlandse zenders slechts 13 %, nl. 10 % voor Nederland 1 en 16 % voor Nederland 2. Dit verschil tussen de Vlaamse en de Nederlandse kijkers is wel erg opvallend als men er rekening mee houdt dat het buitenlands TV-aanbod in Nederland heel wat kleiner is (minder bekabeld) en dat men er tevens over twee evenwaardige netten beschikt.

Begin november 1982 eiste de Algemene Vereniging van Beroepsjournalisten in België (AVBB) in vrij krachtige termen dat de reeds lang in het vooruitzicht gestelde NATIONALE MEDIARAAD zou worden samengesteld en onmiddellijk zou worden bijeengeroepen om eindelijk «een samenhangend mediabeleid uit te werken». Nationaal, noch op het vlak van de gemeenschappen is er, aldus de A.V.B.B. «sprake van enig mediabeleid, zelfs geen begin van opties». Men verwijst o.a. naar de complexe en dubbelzinnige toestand op het stuk van radio en televisie, en naar de erg onduidelijke situatie van het Belgisch Instituut voor Documentatie en Voorlichting (INBEL), dat volgens bepaalde geruchten een soort Rijksvoorlichtingsdienst zou worden en mogelijk ook zou versmelten met het verlieslatende nieuwsagentschap Belga. Intussen werd de woordvoerder van de regering, Lou De Clercq, benoemd tot directeur-generaal van Inbel.

Uit het luisteronderzoek van de BRT blijkt dat er steeds meer Vlamingen naar de RADIO LUISTEREN. Het Vlaamse luistervolume was, in februari 1982, als volgt verdeeld: 65,5 % voor de drie BRT-netten, 11,2 % voor allerlei buitenlandse zenders (waaronder ook RTBF) en 23,3 % voor «andere door BRT niet geïdentificeerde zenders», waaronder vooral de niet-openbare (= vrije) radiozenders. Hoewel het algemeen luistervolume toeneemt, wordt steeds minder op BRT-zenders afgestemd. In 1980 kreeg de BRT nog 82,50 % van het Vlaamse luistervolume, in 1981 was dit gedaald tot 74,30 % om in 1982 nauwelijks 65,50 % te bedragen. De grote oorzaak van deze drastische achteruitgang ligt heel waarschijnlijk bij de bloei van de vrije radio's.